

Izvorni znanstveni članek
UDK 349.6:504.5:347.736

Pravni izzivi na presečišču insolvenčnega prava in prava varstva okolja

JAKA CEPEC
doktor pravnih znanosti,
izredni profesor na Ekonomski fakulteti
Univerze v Ljubljani

Povzetek

Članek obravnava pravne izzive na stičišču insolvenčnega prava in prava varstva okolja. Posebej poudarja konflikt med načelom »onesnaževalec plača«, ki predvideva, da povzročitelji okoljske škode krijejo stroške sanacije, in načelom enakomernega poplačila upnikov. Prispevek analizira vpliv teh nasprotij na insolvenčne postopke s poudarkom na primerih, ko so okoljske obveznosti insolventnih dolžnikov prenesene na družbo kot celoto. Predstavljena je analiza primerjalnih pravnih ureditev, ki ponujajo možnosti za boljše usklajevanje obeh pravnih področij, vključno z mehanizmi, kot so superprioritetni status okoljskih terjatev, obvezna finančna jamstva in posebni skladi za okoljske sanacije. Analiza slovenske zakonodaje razkriva nekatere pomanjkljivosti in neskladnosti, ki jih kaže tudi obsežnejši pregled sodne prakse.

Ključne besede: insolventnost, varstvo okolja, načelo onesnaževalec plača, okoljska odgovornost, insolventnost povzročitelja okoljske obremenitve

Legal challenges at the intersection of insolvency law and environmental law

Abstract

The article examines legal challenges at the intersection of insolvency law and environmental law. It emphasizes the conflict between the “polluter pays” principle, which mandates that polluters bear the costs of environmental remediation, and the principle of equitable creditor repayment. The paper analyzes the impact of these conflicts on insolvency proceedings, focusing on cases where environmental liabilities of insolvent debtors are transferred to society. A comparative analysis of legal frameworks highlights potential solutions for better alignment of the two fields, including mechanisms such as super-priority status for environmental cla-

ims, mandatory financial guarantees, and dedicated environmental remediation funds. An evaluation of Slovenia's legislation reveals certain deficiencies and inconsistencies, supported by an overview of relevant case law.

Keywords: insolvency, environmental protection, polluter pays principle, environmental liability, insolvency of the environmental polluter

1. Uvod

Pravo varstva okolja je v zadnjih desetletjih postalo integralni del pravnih sistemov in politik vseh modernih držav. Njegov temeljni cilj je ohranjanje, varovanje in izboljšanje okolja ter racionalna uporaba naravnih virov. Preprečevanje globalnega segrevanja in podnebnih sprememb je danes ena ključnih priorit. Politični diskurzi o zelenem prehodu in trajnostnem razvoju poudarjajo nujnost uravnoteženja gospodarske rasti, socialne kohezije in varstva okolja, kar omogoča zadovoljevanje potreb sedanjih generacij brez ogrožanja prihodnjih. Ključni cilji Evropske unije, kot so zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, spodbujanje obnovljivih virov energije in povečanje energetske učinkovitosti, izražajo prizadevanja za omejevanje podnebnih sprememb. Varstvo okolja tako ni več zgolj ločeno področje, temveč je postalo sestavni del gospodarskega in družbenega razvoja. Ideja je jasna: gospodarska rast ne sme potekati na račun uničevanja okolja ali ogrožanja zdravja ljudi.

Pravo varstva okolja temelji na zaščiti okolja kot javne dobrine, spodbujanju trajnostnega razvoja in zagotavljanju visoke ravni varovanja ekosistemov, zdravja ljudi ter naravnih virov, pri čemer se upoštevajo načela »onesnaževalec naj plača«, previdnostno načelo, načelo preprečevanja in celovita integracija okoljskih zahtev v vse druge politike.

Na drugi strani insolvenčno pravo v svojem bistvu vzpostavlja skupen forum za pošteno in predvidljivo poplačilo upnikov iz omejenih sredstev insolventnega dolžnika, pri čemer ureja (1) začetek insolvenčnih postopkov in načine unovčitve dolžnikovega premoženja, (2) vprašanja glede (re)distribucije predinsolvenčnih pravic upnikov ter (3) razmerje med likvidacijo in finančno reorganizacijo. Moderne smernice insolvenčnega prava znotraj EU vse bolj poudarjajo pomen finančnega prestrukturiranja gospodarskih družb, nov začetek z ohranjanjem njihovih sredstev za pravično razdelitev med upnike ter z odpisom dolgov in obveznosti prek potrditve in izvedbe načrta finančne reorganizacije. Čeprav obstajajo tudi opozorila, da namen in cilj insolvenčnega prava nista zgolj maksimiranje premoženja za poplačilo upnikov, temveč tudi uravnoteženo upoštevanje potreb širšega gospodarskega okolja, ohranjanje delovnih mest in spodbujanje podjetništva, maksimiranje poplačila upnikov še vedno ostaja prvi cilj praktično vseh nacionalnih ureditev.

Osnovni izziv oziroma kolizija med temeljnimi načeli prava varstva okolja in temeljnimi načeli insolvenčnega prava se tako pojavi pri uravnoteženju dveh nasprotujočih si zahtev: na eni strani pravna in politična prizadevanja za ohranjanje okolja, zagotavljanje kakovosti življenja ter javnega zdravja, utemeljena na trajnostnem razvoju in načelu »onesnaževalec plača«, na drugi strani pa potreba po zagotavljanju predvidljivega in poštenega poplačila upnikov iz omejenih sredstev insolventnega dolžnika, ki se v skladu z načeli insolvenčnega prava prednostno osredotoča na vrednostno maksimiranje premoženja za namen poplačila terjatev.

Ta dva cilja se pogosto najdeta v nasprotju, saj prestrukturiranje dolžnikovih terjatev pogosto vključuje zmanjšanje njihovih skupnih obveznosti in odložitvev plačil, kar vključuje tudi okoljske obveznosti. To pomeni, da se stroški, ki bi jih moral kriti povzročitelj, na koncu prenesejo na davkoplavalce. Ta prenos stroškov okoljskih obveznosti v insolvenčnih postopkih je dejansko internalizacija negativnih eksternalij.

Kljub temu, da gre za ključno vprašanje, je o tem konfliktu v pravni literaturi napisano razmeroma malo.¹ Pravne ureditve po svetu se pri regulaciji teh vprašanj precej razlikujejo – od ureditev, ki dajejo prednost finančnemu prestrukturiranju dolžnikov na račun okolja, do takih, v katerih okoljske obveznosti postanejo strošek postopka, ki ga ni mogoče prestrukturirati. Pogosto te ureditve niso zakonske, temveč temeljijo (zgolj) na sodni praksi.

Namen članka je opozoriti na temeljne probleme in predstaviti nekatere primerjalne rešitve, ki bi lahko pripomogle k boljšemu usklajevanju insolvenčnega prava in prava varstva okolja. Prispevek ne ponuja poglobljene analize posameznih vidikov, temveč je spodbuda k nadaljnjemu raziskovanju in razpravi. Poleg predstavitve izbranih tujih ureditev vključuje tudi kratek pregled aktualnih razmer v Republiki Sloveniji, z namenom spodbuditi strokovno razpravo o nadaljnjem razvoju pravnih rešitev.

Metodološko se članek opira na analizo pravnih virov, sodne prakse in zadevne literature s posebnim poudarkom na pravnih režimih znotraj EU. Cilj je ponuditi smernice za oblikovanje takšne pravne rešitve, ki bi obenem spodbujala učinkovito insolvenčno prestrukturiranje in preprečevala zanemarjanje okoljskih zahtev v insolvenčnih postopkih. Na ta način naj bi bilo mogoče bolje uskladiti cilje obeh pravnih področij ter prispevati k dolgoročno vzdržnemu gospodarskemu in družbenemu razvoju.

V nadaljevanju članka najprej orišem problem tega stičišča med okoljskim in insolvenčnim pravom, v tretjem poglavju opravim krajšo primerjalno študijo, članek pa zaključujem s pregledom slovenske ureditve s poudarkom na sodni praksi.

¹ O tej temi pri skrbnem pregledu slovenske literature nisem našel prav ničesar.

2. Razmerje med cilji prava varstva okolja in insolvenčnim pravom

Temeljno načelo okoljskega prava, ki je v jasnem nasprotju z načeli insolvenčnega prava, je načelo »povzročitelj naj plača« (*polluter pays principle*). Gre za mednarodno pravno priznano ključno načelo, na katerem temelji okoljska zakonodaja in je namenjeno spodbujanju odgovornega ravnanja povzročiteljev okoljske škode. Načelo izhaja iz ekonomske teorije eksternalij, ki zahteva, da povzročitelji krijejo stroške svojih dejanj. S tem se zmanjšuje tveganje, da bi breme okoljske škode padlo na širšo družbo ali proračunska sredstva, kar je še posebej pomembno pri obravnavi okoljskih obveznosti v insolvenčnih postopkih. Načelo zahteva takšno prilagoditev ekonomskih spodbud, da povzročitelji škode nimajo koristi od eksternalizacije stroškov na družbo. To ima neposredne posledice za insolvenčno pravo, saj insolventni dolžniki pogosto poskušajo prenesti okoljske obveznosti na državo oziroma družbo kot celoto, kar nasprotuje načelu internalizacije stroškov.

Načela »onesnaževalec plača« ne smemo razumeti zgolj kot orodje za internalizacijo stroškov, temveč kot širši okvir za spodbujanje trajnostnega razvoja. V insolvenčnih postopkih to pomeni, da morajo pravila omogočati obravnavo okoljskih obveznosti kot prednostnih terjatev, s čimer prispevamo k dolgoročni trajnostnosti, ne glede na kratkoročne interese upnikov. Načelo »onesnaževalec naj plača« zato ni le ekonomski instrument, temveč tudi moralni in pravni standard, ki spodbuja dolgoročno odgovornost za okolje ter preprečuje, da bi kratkoročni interesi ogrozili trajnostne cilje.²

Pri tem je treba opozoriti na praktične izzive pri implementaciji načela »onesnaževalec naj plača«, še posebej kadar povzročitelji škode nimajo zadostnih finančnih sredstev. V kontekstu insolvenčnega prava se to kaže v primerih, ko premoženje insolventnega dolžnika ne zadostuje za poplačilo vseh terjatev, vključno z okoljskimi obveznostmi. Po mnenju teorije naj bi bila vloga države omejena predvsem na zagotavljanje okvira in sankcij za uveljavitev načela »onesnaževalec plača«. Čeprav javni organi v praksi pogosto prevzamejo stroške okoljske sanacije, Cordato na primer poudarja, da bi to morala biti le zadnja možnost, kadar drugih izhodov ni. V insolvenčnem pravu se tako postavlja vprašanje, kako učinkovito omejiti prenos stroškov na davkoplačevalce.³

Ignoriranje načela »onesnaževalec naj plača« vodi v izkrivljanje trga in neoptimalno alokacijo virov, kar ne povzroča le degradacije okolja, temveč tudi izkrivlja konkurenčne pogoje na trgu. Podjetja, ki internalizirajo okoljske stroške, se lahko znajdejo v slabšem konkurenčnem položaju v primerjavi s tistimi, ki teh stroškov zaradi insolventnosti ali drugih dejavnikov ne krijejo. Takšno ravnanje lahko dolgoročno spodkoplje tako cilje varstva okolja kot konkurenčnost

² Cordato, str. 10, 11.

³ Prav tam, str. 7–8.

na trgu, saj gospodarski subjekti ne bi imeli ustreznih spodbud za zmanjšanje negativnega vpliva na okolje.

Ravno zato je v križišču insolvenčnega prava in prava varstva okolja ključna vloga pravne regulacije in torej zakonodajalca. Pri tem morajo normativne rešitve zagotoviti učinkovite mehanizme za sanacijo škode oziroma poravnavo okoljskih obveznosti. Zakonodajalec ima na voljo več pristopov:

- Uporaba javnih sredstev

Uporaba javnih sredstev za sanacijo okoljskih obveznosti in škode je rešitev zgolj v tehničnem smislu, torej z vidika varovanja okolja. Ta pristop pomeni, da se država ali lokalne skupnosti subsidiarno zavežejo prevzeti odgovornost za sanacijo okoljske škode oziroma poravnavo okoljskih obveznosti, kadar tega ne zmorejo insolventni dolžniki (pravne ali fizične osebe). Takšna rešitev je z vidika ekonomskih spodbud za dolžnike in trajnostnega razvoja najslabša. Kljub temu zagotavlja, da okoljska škoda ni spregledana in se sanira, čeprav na račun javnih sredstev.

- Razvoj preventivnih sistemov, kot so obvezna okoljska zavarovanja ali posebni skladi

Države lahko vzpostavijo posebne sklade ali jamstvene sheme, financirane s prispevki podjetij, davki ali drugimi viri, iz katerih se krijejo okoljska bremena v primeru stečaja. Tipičen primer takšnega sklada je na primer t. i. »Superfund« v ZDA, ustanovljen na podlagi Zakona o celovitem odzivu na okoljsko škodo, odškodninah in odgovornosti (CERCLA).⁴ Ta zakon omogoča sanacijo kontaminiranih območij, kadar odgovorni subjekt ni sposoben kriti stroškov.

Poleg tega lahko uvedba obveznih okoljskih zavarovalnih polic ali finančnih jamstev za podjetja z okoljskim tveganjem zagotovi finančno varnostno mrežo v primeru insolventnosti. Evropska unija z Direktivo 2004/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode (Direktiva 2004/35/ES o okoljski odgovornosti)⁵ spodbuja uporabo takšnih finančnih jamstev, da prepreči prenos stroškov na družbo. Posamezne države članice, kot sta Nemčija in Španija, so že uvedle sisteme finančnih jamstev za imetnike obratovalnih dovoljenj, ki vključujejo kritje okoljskih obveznosti v primeru insolventnosti.

- Krepitev regulativnega nadzora in mednarodnega sodelovanja

Mednarodne organizacije, kot je OECD, spodbujajo izmenjavo dobrih praks in razvoj standardov, ki preprečujejo uporabo insolvenčnih postopkov za izogibanje okoljskim obveznostim. Sodelovanje med državami in usklajevanje mednarodne zakonodaje zmanjšujeta tveganja, povezana s čezmejnimi stečaji, in omogočata učinkovitejše upravljanje okoljskih obveznosti.

⁴ Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act.

⁵ UL L 143, 30. 4. 2004, str. 56–75.

- Spodbujanje preventivnih praks in odgovornega poslovanja

Države lahko podjetja spodbujajo k vlaganju v čiste tehnologije in učinkovite sisteme ravnanja z odpadki prek davčnih olajšav, subvencij ali certifikatov. S tem zmanjšujejo verjetnost velikih okoljskih obveznosti, ki bi bile nerešljive v primeru stečaja.

V ta okvir spadajo tudi že omenjene sheme finančnih zavarovanj ali rezerv, ki jih morajo gospodarski subjekti ali fizične osebe vzpostaviti kot pogoj za pridobitev dovoljenj za dejavnosti, ki potencialno obremenjujejo okolje ali povzročajo okoljsko škodo. Takšna finančna zavarovanja ali rezerve zagotavljajo, da je za sanacijo okoljske škode na voljo zadostna finančna varnost.

- Integracija okoljskih obveznosti v insolvenčno zakonodajo

Ta pristop vključuje prilagoditev insolvenčne in okoljske zakonodaje, da se posebnosti sanacije okoljskih obveznosti obravnavajo integralno. Takšne prilagoditve omogočajo učinkovitejše reševanje primerov, ko je povzročitelj škode insolventni dolžnik. Več o tem pristopu je obravnavano v nadaljevanju članka.

- Dodelitev superprioritetnega statusa okoljskim terjatvam

V primeru insolventnosti povzročitelja imajo upniki brez posebnega statusa le malo možnosti za poplačilo svojih terjatev. Če so okoljske terjatve priznane kot superprioritetne, se njihovo poplačilo zagotovi pred terjatvami navadnih upnikov. To zmanjšuje možnost, da bi stroški sanacije okolja ne nazadnje padli na davkopllačevalce, po drugi strani pa morda pretirano obremenjuje druge upnike dolžnika.

* * *

V nadaljevanju tega poglavja se bom osredotočil na predstavitev nekaterih dodatnih izhodišč tistih rešitev, ki izzive »konflikta« med insolvenčnim pravom in pravom varstva okolja iščejo v pravni regulaciji teh vprašanj z integracijo pravnih pravil. Torej tistih rešitev, ki obravnavajo posebnosti, kadar je za okoljske obveznosti odgovoren insolventen dolžnik. Pri tem posebej opozarjam, da bi si prav vsaka izmed navedenih strategij zaslužila podrobno analizo ter pravno in ekonomsko vrednotenje, vključno z medsebojno vrednostno primerjavo.

Konflikti med pravnimi načeli prava varstva okolja in insolvenčnega prava izhajajo iz soočenja različnih javnih in zasebnih interesov. Najizrazitejši je konflikt med načelom »onesnaževalec naj plača« in načelom enakomerne razdelitve sredstev med upnike (*pari passu* načelo). Načelo »onesnaževalec naj plača« poudarja odgovornost povzročitelja škode, da internalizira stroške svojih negativnih eksternalij, medtem ko si insolvenčno pravo prizadeva za ohranitev vrednosti premoženja za enakopravno poplačilo vseh upnikov. Vendar načela »onesnaževalec naj plača« v praksi ni vedno mogoče uveljaviti, zlasti kadar povzročitelj okoljske škode zaradi insolventnosti ni finančno sposoben poravnati svojih obveznosti.

V takšnih primerih se pojavi vprašanje, kako uravnotežiti položaj in »moč« okoljskih obveznosti v razmerju do drugih terjatev. Okoljske obveznosti pogosto nimajo konkretnega upnika, saj so povezane z varovanjem javne dobrine, katere degradacija vpliva na celotno družbo. To sproža sistemska vprašanja, in sicer: kdo naj prevzame breme neporavnanih okoljskih obveznosti insolventnega dolžnika in ali je ustrezno, da stroške krijejo preostali upniki dolžnika, ali pa je bolj smiselno, da se ti stroški internalizirajo na ravni celotne družbe. Odgovor na ta vprašanja vpliva na odločitev, ali naj imajo okoljske obveznosti status stroškov postopka (ki imajo prednost pred vsemi drugimi terjatvami), status prednostnih ali superprednostnih terjatev, status navadnih terjatev ali pa naj zakonodaja celo omogoči stečajnemu upravitelju, da se odpove onesnaženemu premoženju in s tem prenese vse obveznosti na družbo kot celoto.

V teh okoliščinah se pojavlja tudi tveganje moralnega hazarda. Prenos bremen na družbo bi zmanjšal motivacijo ne samo dolžnika in njegovih družbenikov (nosilcev tveganja), ampak tudi vseh njegovih upnikov. Skupna optimalna strategija vseh teh deležnikov je, da okoljske obveznosti prevzame družba kot celota. To pa bi dolgoročno oslabilo preventivni namen načela »onesnaževalec naj plača«. Da bi se izognili tej težavi, mora zakonodaja vzpostaviti sistem, ki spodbuja odgovornost vseh deležnikov in hkrati preprečuje čezmerno obremenitev družbe z negativnimi eksternalijami. Zakonodajalec mora pri tem tehtati, kdo izmed deležnikov naj v primeru omejenih sredstev prevzame večje tveganje – zasebni upniki dolžnika ali družba kot celota. Tehtanje teh vprašanj presega namen tega članka, ki zgolj opozarja na obstoječe izzive.

Z vidika insolvenčnega prava načelo »onesnaževalec naj plača« torej ustvarja neravnovesje v insolvenčnih postopkih, pri čemer je treba prednostno obravnavati okoljske obveznosti pred drugimi terjatvami. To pogosto vodi v zmanjšanje sredstev za poplačilo preostalih upnikov, kar sodišča priznavajo kot problematično, vendar v nekaterih primerih upravičeno zaradi širšega javnega interesa.⁶ Hkrati načelo »onesnaževalec naj plača« nasprotuje tudi načelom finančnega prestrukturiranja, pri katerih se upniki insolventnega dolžnika zaradi upanja na boljše prihodnje poplačilo odpovejo delu svojih terjatev, jih pretvorijo v lastniški kapital ali privolijo v odloženo poplačilo.

Največji konflikt med načeloma pa pomeni možnost t. i. »odklonitve« (*disclaimer*) premoženja, ki je predmet okoljskih obveznosti.⁷ »Odklonitev« pomeni, da dolžnik ali stečajni upravitelj uradno zavrne lastništvo nad premoženjem oziroma tistim delom premoženja dolžnika, ki mu pomeni finančno breme, tj. premoženjem, pri katerem so z njim povezane obveznosti večje od koristi. Tipični primer so premičnine in nepremičnine z okoljsko obremenitvijo. Če so stroški odprave okoljskih obveznosti večji od vrednosti premoženja, upravitelj takšno premoženje odkloni, in to ne postane del stečajne mase. Ta praksa, značilna predvsem za pravne rede držav

⁶ Prav tam, str. 94, 103.

⁷ Ehmke, Vaccari, str. 30 in 31.

stavnico romanske pravne družine in Nemčijo kot temeljno predstavnico germanske pravne družine.¹¹

3.1. Danska

Danska okoljska zakonodaja strogo uveljavlja načelo »onesnaževalec plača«, kar pomeni, da je povzročitelj okoljske škode odgovoren za sanacijo in kritje stroškov. To načelo velja tudi v insolvenčnih postopkih, vendar se terjatve, povezane z okoljskimi obveznostmi, obravnavajo skladno s pravili insolvenčnega prava. Obveznosti, nastale pred začetkom insolvenčnega postopka, so običajno razvrščene kot navadne nezavarovane terjatve, medtem ko se obveznosti, nastale med postopkom, lahko kvalificirajo kot stroški stečajne mase, če so povezane z nadaljevanjem poslovanja. Čeprav danska zakonodaja nima posebnih določb za razreševanje konfliktov med insolvenčnim pravom in okoljskimi pravili, sodna praksa ponuja ključna vodila za obravnavo tovrstnih primerov.

Danska nima posebne zakonodaje, ki bi reševala kolizijo med pravili okoljskega prava in pravili insolvenčnega prava. Predstavljene rešitve tako temeljijo predvsem na obstoječi sodni praksi.¹²

V okviru danskega insolvenčnega prava se v stečajnem postopku stečajna masa osamosvoji. Terjatve iz naslova okoljskih obveznosti se tako lahko prijavijo kot terjatve stečajne mase in se potem obravnavajo kot druge terjatve znotraj poplačila upnikov. V okviru postopka preventivnega prestrukturiranja in sodnega prestrukturiranja, torej v okviru postopkov finančnega prestrukturiranja, dansko pravo ne predvideva, da se stečajna masa osamosvoji. To posledično pomeni, da mora dolžnik v teh postopkih še naprej spoštovati pravila okoljskega prava.

V stečajnem postopku terjatve iz naslova okoljskih obveznosti delimo na denarne obveznosti in nedenarne (storitvene) obveznosti (torej dolžnost očiščenja nepremičnin, odstranitev odpadkov ipd.). Nedenarne terjatve se prav tako spremenijo v denarne in se potem razvrstijo kot nezavarovane terjatve. Terjatve iz naslova okoljskih obveznosti (*environmental liabilities*) tako ne pomenijo posebne kategorije terjatev in jih zakonodaja tako uvršča med navadne nezavarovane terjatve. Če pa stroški nastanejo v času samega postopka, se lahko kvalificirajo kot strošek postopka.¹³

Danska zakonodaja nalaga insolvenčnim upraviteljem odgovornost za upravljanje okoljsko obremenjenih sredstev. Če upravitelj nadaljuje poslovanje ali prevzame upravljanje nepremič-

¹¹ Zweigert, Kötz.

¹² INSOL International, str. 76.

¹³ Prav tam, str. 77.

nine, ki vključuje okoljsko tveganje, lahko postane odgovoren za stroške sanacije. V primeru opustitve ustreznih ukrepov se lahko odgovornost razširi na upravitelja osebno. Danska zakonodaja ne dopušča popolne odpovedi (*disclaimer*) onesnaženim nepremičninam brez ustreznega ukrepanja. To pomeni, da morajo insolvenčni upravitelji, tudi če se odpovejo lastništvu, zagotoviti, da je nepremičnina ustrezno sanirana ali da stroški sanacije preidejo na tretje osebe, kot so zavarovalnice ali javni skladi.

Po danskem pravu se nedenarne obveznosti prenesejo na stečajno maso, vendar znotraj omejitve, ki jih določajo stečajna pravila. Ker je temeljna obveznost po stečajnem pravu enako obravnavanje upnikov in ker je stečajna masa omejena, lahko upravitelj nedenarno obveznost spremeni v denarno in ima ta potem položaj navadne, nezavarovane terjatve. Primer iz leta 1971, znan kot *Fishing Stakes Case*,¹⁴ ponazarja, da se obveznosti, nastale pred začetkom stečaja, obravnavajo kot navadne terjatve, če upravitelj s stečajno maso ne nadaljuje poslovanja.¹⁵ Vrhovno sodišče je torej potrdilo, da se tudi pri okoljskih obveznostih uporabljajo splošna pravila insolvenčnega prava. V vsebinsko podobni zadevi leta 2005 je sodišče ponovno odločalo o pravni naravi in klasifikaciji terjatev iz naslova okoljskih obveznosti, ki so nastale pred začetkom postopka. Zoper dolžnika je bila izdana odločba, s katero mu je bilo naloženo, da mora odstraniti toksične odpadke. Dolžnik odločbe ni spoštoval in je kasneje končal v stečaju. Danska sodišča so potrdila sodno prakso, da stečajnemu upravitelju, če po začetku postopka ni nadaljeval poslovanja in se je odpovedal nepremičnini, ni treba izpolniti odločbe in da terjatve države, ki so nastale z odstranitvijo odpadkov, nimajo posebnega položaja in so tako navadna terjatev. Sodišče je tako ponovno poudarilo pomen vprašanja nadaljevanja poslovanja. V tem primeru bi bili stroški čiščenja strošek poslovanja in torej strošek stečajne mase.

Dansko pravo za nekatere dejavnosti, ki zahtevajo okoljevarstvena dovoljenja, predpisuje uporabo zavarovanj ali bančnih garancij, s katerimi se zagotovi, da so sredstva za sanacijo na voljo tudi v primeru insolventnosti. Ti mehanizmi omogočajo, da stroški okoljske sanacije ne bremenijo javnih organov ali davkoplačevalcev. V primerih, ko dolžnik ali upravitelj ne izpolnita okoljskih obveznosti, država pogosto prevzame stroške sanacije, ki jih nato razvrsti kot navadne terjatve, razen če nastanejo zaradi upraviteljevih dejanj med postopkom. Dansko pravo poudarja, da mora stečajna masa spoštovati okoljske predpise, vendar le v okviru pravil

¹⁴ Odločitev Vrhovnega sodišča Danske 207/1970 z dne 16. 2. 1971.

¹⁵ Družba se je ukvarjala z ribolovom in ji je država naložila, da mora očistiti obalo določenih ribiških naprav na obali in v vodi (*fishing stakes*). Upravitelj je sporočil, da nima sredstev, zato je država to opravila namesto njega. V stečaj pa prijavila prednostno terjatev (morda tudi kot strošek). Sodišče je odločilo, da je prišlo do spremembe storitvene obligacije v denarno in da ima denarna terjatev položaj navadne, nezavarovane terjatve. Do tega sklepa je prišlo na podlagi dejstva, da stečajna masa ni nadaljevala poslovanja ali na kakršenkoli drug način prevzemala novih neodvisnih obveznosti.

insolvenčnega prava, kar omogoča usklajevanje med okoljskimi in finančnimi zahtevami v insolvenčnih postopkih.

Po drugi strani je treba dodati, da je spoštovanje okoljske zakonodaje dodatno varovano s potencialno odškodninsko odgovornostjo članov posloводства. Iz sodne prakse je poznan primer, v katerem je dansko vrhovno sodišče razsodilo, da sta člana posloводства kršila svojo dolžnost skrbnega ravnanja s strupenimi odpadki, saj podjetje kljub večletnim opozorilom oblasti ni izvedlo ustreznega odvoza toksičnih snovi. Nastali stroški okoljskih obveznosti v stečaju kot navadna terjatev niso bili poplačani, država pa je zato sprožila odškodninski zahtevek zoper člana posloводства. Sodišče je odločilo, da sta odgovorna, s čimer je poudarilo, da lahko taka malomarnost pri ravnanju z okoljsko škodo povzroči resne pravne posledice za posloводство, vključno z osebno odškodninsko odgovornostjo, in jim je lahko izrečen t. i. ukrep diskvalifikacije (civilna diskvalifikacija), kar pomeni, da takšne osebe v določenem obdobju, ki ga določi sodišče v sklepu o diskvalifikaciji, ne morejo postati poslovodje gospodarske družbe oziroma se v kakršnikoli obliki udeleževati pri oblikovanju volje oziroma poslovođenju gospodarske družbe.

3.2. Francija

V skladu s francoskim pravom med pravili insolvenčnega prava in pravili okoljskega prava ni podrejenosti oziroma nadrejenosti. Okoljske obveznosti dolžnika zavezujejo enako kot druge obveznosti, razen če insolvenčno pravo ne preprečuje njihovega izpolnjevanja. V praksi to pomeni, da mora dolžnik ali insolvenčni upravitelj v okviru postopka zagotoviti spoštovanje okoljske zakonodaje, hkrati pa se upoštevajo omejitve, ki jih določa insolvenčno pravo. Okoljske terjatve nimajo posebnega pravnega statusa ali prednosti, razen če so povezane z obveznostmi, ki nastanejo po začetku postopka in so nujne za ohranjanje vrednosti dolžnikovega premoženja. Tudi francosko pravo tako ne vsebuje zakonskih določb, ki bi zahtevkom iz naslova okoljske obveznosti dajale poseben položaj ali prednost.¹⁶

Ob začetku insolvenčnega postopka je dolžnik dolžan predložiti informacije o stanju podjetja v zvezi z varstvom okolja. Francoska zakonodaja zahteva, da insolvenčni upravitelj pridobi vso potrebno dokumentacijo, ki razkriva dolžnikove okoljske obveznosti. Francosko ministrstvo, pristojno za okolje, je leta 2004 izdalo metodološki priročnik za upravitelje, ki določa temeljne naloge, povezane z okoljskimi obveznostmi. Te vključujejo pripravo okoljske analize, ki zajema identifikacijo lokacij s pridobljenimi okoljevarstvenimi dovoljenji, opis potencialnih onesnaženj, varnostnih ukrepov in spremljanje vplivov obratovanja na okolje. Čeprav začetno poročilo ne vključuje stroškovne ocene sanacije, pogosto sledi izvedensko mnenje, ki določa

¹⁶ INSOL International, str. 103.

potrebne ukrepe in njihovo finančno vrednost. Po mnenju francoskih avtorjev poročila o položaju okoljskih terjatev v insolvenčnih postopkih je ta dokument še posebej pomemben, ker natančno določa korake, ki jim morajo upravitelji slediti pri obravnavi okoljskih vprašanj. Ta metoda, uporabljena v Franciji, postavlja temelje za enotno evidenco okoljskih obveznosti, kar zagotavlja preglednost za vse deležnike.¹⁷

V okviru predhodnega postopka zaradi insolventnosti mora upravitelj zagotoviti, da dolžnik še naprej izpolnjuje okoljske obveznosti, še zlasti obveznosti glede preprečevanja tveganj nastanka okoljske škode. Med predhodnim postopkom se namreč dejavnost dolžnika običajno ohranja, saj se zaradi insolventnosti odloča, ali bo dolžnik končal v stečajju ali se bo reševal s postopkom finančnega prestrukturiranja. V tem času mora upravitelj tudi pripraviti okoljsko poročilo, iz katerega izhaja predvsem opredelitev dejavnosti, opisa obratov in naprav, ki so zaobjete z okoljevarstvenim dovoljenjem in ki jih upravlja podjetje. Upravitelj mora navesti potencialna onesnaženja, varnostne ukrepe, ki so že bili sprejeti, so načrtovani ali jih je treba sprejeti. Na koncu so navedeni ukrepi, sprejeti za spremljanje vpliva obrata oziroma naprave na okolje. Poročilo pa ne vsebuje ocene vrednosti sanacije in samih ukrepov za sanacijo.¹⁸ Posledično se pogosto zgodi, da okoljskemu poročilu sledi še izvedensko mnenje, ki opredeli potrebne ukrepe in stroške sanacije.

Terjatev iz naslova okoljskih obveznosti je mogoče prestrukturirati, in sicer tako v postopku preventivnega prestrukturiranja (*sauvegarde*) kot v postopku finančne reorganizacije.¹⁹ Terjatve iz naslova okoljskih obveznosti delijo torej usodo navadnih terjatev. Za okoljske obveznosti, ki so nastale pred začetkom postopka finančnega prestrukturiranja, veljajo splošna pravila o prekinitvi izvršbe. Pri tem je treba poudariti, da imajo francoski organi za varstvo okolja pomembno vlogo v postopkih prestrukturiranja, saj lahko vplivajo na oblikovanje in izvedbo načrtov prestrukturiranja. Načrt prodaje premoženja, ki vključuje objekte pod okoljskim režimom, mora vključevati soglasje organov za varstvo okolja. Kupec takega premoženja mora pridobiti potrebna dovoljenja za spremembo upravljavca, saj brez tega nadaljnje obratovanje ni dovoljeno. S tem Francija zagotavlja, da se spoštovanje okoljske zakonodaje ohranja tudi v postopkih insolventnosti in prestrukturiranja.

Usoda terjatev iz naslova okoljskih obveznosti ima »splošno« naravo tudi v stečajnem postopku. Če so terjatve nastale pred začetkom postopka, jih pravo obravnava kot navadne terjatve, če pa gre za obveznosti, nastale po začetku postopka, na primer zaradi ukrepov za sanacijo onesnaženih območij, pa gre za stroške postopka. To je mogoče predvsem takrat, ko sanacijo

¹⁷ INSOL International, str. 103 in 104.

¹⁸ INSOL International, str. 106. Avtorica jasno navede, da obžaluje, da ureditev ne zahteva tudi ekonomskega ovrednotenja teh obveznosti.

¹⁹ Za značilnosti obeh postopkov glej Cepec, str. 40 in nasl.

v postopku zaukaže državni organ, ali pa v primeru, ko upravitelj dokaže, da je to koristno za postopek. Na primer sanacija območja lahko olajša prodajo dolžnikovega podjetja.

S spremembo zakonodaje leta 2023 so stroški okoljskih obveznosti, povezani z lokacijami ICPE (*Installations Classées pour la Protection de l'Environnement*),²⁰ pridobili položaj prednostnih terjatev in jih je treba plačati ob njihovi zapadlosti. To zagotavlja, da se sanacija obravnava kot prednostna naloga, in preprečuje, da bi dolžnikova insolventnost preložila breme sanacije na javne organe ali družbo. S to spremembo zakonodaje Francija v pomembni meri postavlja vprašanja okoljske obveznosti pred zasebnike upnike dolžnika.

Francoska zakonodaja za nekatere vrste dejavnosti, ki zahtevajo okoljevarstveno dovoljenje, predpisuje obvezna zavarovanja ali bančne garancije, ki zagotavljajo sredstva za sanacijo v primeru insolventnosti.²¹

Leta 2010 je francoski zakonodajalec s spremembami francoskega okoljskega zakonika²² uredil možnost odgovornosti matične družbe za okoljske obveznosti hčere. V skladu s temi določbami lahko sodišče matično družbo spozna za odgovorno, če se ugotovi, da je iz velike malomarnosti storila ali opustila ravnanja, ki so neposredno prispevala k pomanjkanju sredstev v premoženju hčerinske družbe. To pomeni, da je matična družba z malomarnim ravnanjem, kot so neustrezno upravljanje, finančne zlorabe ali odvzem sredstev iz hčerinske družbe, povzročila njeno nesposobnost, da bi izpolnila svoje okoljske obveznosti. Namen določbe je preprečiti, da bi matične družbe uporabljale svoje hčerinske družbe za tveganje ali ignoriranje okoljskih obveznosti. S tem je vzpostavljen mehanizem, ki povezuje odgovornost matične družbe z dejavnostmi njenih hčerinskih družb. To je tudi odraz širše težnje v francoskem pravu, ko se spodbuja večja odgovornost gospodarskih družb za njihovo okoljsko delovanje.

Tudi francosko pravo sicer pozna možnost odškodninskega zahtevka zoper poslovodstvo insolventnega dolžnika, a iz meni dostopne literature ni razvidno, ali se takšni zahtevki pojavljajo oziroma koliko je država pri uveljavljanju takšnih zahtevkov specifično zaradi neporavnanih okoljskih obveznosti uspešna.

²⁰ Lokacije ICPE so obrati ali naprave v Franciji, katerih delovanje lahko pomeni tveganje za okolje ali zdravje ljudi. Te lokacije so urejene s posebnim režimom okoljskih predpisov, določenim v francoskem okoljskem zakoniku (Code de l'environnement). Obširneje o tem glej na spletni strani: <<https://www.ecologie.gouv.fr/politiques-publiques/savoir-icpe-nomenclature-gestion-declaration>> (11. 11. 2024).

²¹ Spremenjen Zakon L. 641-3 Francoskega civilnega zakonika.

²² Francoski zakon o varstvu okolja, art. L. 512-17.

3.3. Nemčija

Tudi za nemško ureditev velja, da obveznosti gospodarske družbe ravnati skladno z okoljsko zakonodajo ne prenehajo zgolj zato, ker je bil nad dolžnikom (povzročiteljem) začet postopek zaradi insolventnosti. V skladu z nemško pravno doktrino upravnih sodišč je treba z okoljskimi terjatvami ravnati po enakih načelih tako v stečajnem postopku kot zunaj njega. Po drugi strani terjatve iz naslova okoljskih obveznosti same po sebi nimajo posebnega statusa in se njihov položaj presoja v skladu s splošnimi pravili insolvenčnega prava. Terjatve iz naslova okoljskih obveznosti tako zaradi svoje specifične narave nimajo posebnega položaja. Insolvenčno pravo torej ne omejuje okoljskega prava in obratno. Okoljsko pravo določa, kdo je odgovoren za odpravo motenj javne varnosti (na primer onesnaženja) in pod katerimi pogoji. Insolvenčno pravo pa ureja, kako se te obveznosti obravnavajo v insolvenčnih postopkih. Ta razmejitev pogosto vodi do sporov glede vprašanja, ali so stroški sanacije okolja navadne terjatve ali stroški postopka.²³

Na načelni ravni tako velja pravilo, da če so okoljske obveznosti nastale pred začetkom postopka zaradi insolventnosti, imajo te terjatve status navadnih terjatev, če pa gre za obveznosti, ki so nastale v času postopka zaradi insolventnosti, pa imajo te obveznosti naravo stroškov postopka. Podobno kot v drugih državah ključni izziv pomenijo primeri, ko je do dejanskih kršitev okoljske zakonodaje oziroma obveznosti prišlo pred začetkom postopka zaradi insolventnosti, postopek ugotavljanja kršitev ali postopek sanacije pa ob začetku postopka še ni zaključen.

Takšen primer navajata Ehmke in Vaccari, in sicer je stečajni upravitelj v okviru stečaja začel postopek prodaje več nepremičnin dolžnika. Potencialni kupec, lokalna skupnost, je upravitelja opozorila, da obstaja možnost, da so nepremičnine onesnažene. Inšpektorat za okolje je zato upravitelju naložil, naj opravi analize potencialnega onesnaženja zemlje, in mu odredil, da naj posledično opravi okoljsko sanacijo. Upravitelj je ocenil, da bi potencialni stroški izdelave analize in okoljske sanacije presejali vrednost nepremičnine, in ker bi to pomenilo strošek postopka, se je odločil, da bo navedene nepremičnine odklonil, torej izločil iz stečajne mase. Primer nakazuje na to, da nemško pravo nastanek okoljske obveznosti šteje z datumom ugotovitve te obveznosti in ne z datumom povzročitve dejanskega onesnaženja. Iz besedila primera je namreč mogoče razumeti, da bi bili stroški analize in sanacije strošek postopka, to pa je mogoče samo, če so obveznosti nastale med postopkom in ne pred začetkom postopka.²⁴ Vendar avtorja tudi tukaj opozarjata, da ni enotne sodne prakse, saj opisani primer, ki ga je obravnavalo Upravno zvezno sodišče, odstopa od prakse Vrhovnega sodišča, ki vprašanje statusa okoljskih obveznosti kot strošek ali navadno terjatev še vedno razume v skladu s splošnimi pravili insolvenčnega prava, torej z dnem nastanka škode oziroma obveznosti.

²³ Ahrens, str. 6.

²⁴ Ehmke, Vaccari, str. 33 in 34. Primerjaj tudi Ahrens, str. 13.

V takšnih primerih nemška sodna praksa loči med primeri, ko je upravitelj zgolj prevzel premoženje in ga potem ni upravljal oziroma skušal prodati, in situacijo, ko ga je začel upravljati. Nemška ureditev insolvenčnega prava namreč dopušča odklonitev premoženja (t. i. »*disclaimer*« premoženja), ki pomeni zgolj finančno breme in ne prinaša koristi. Zato je z vidika okoljskih obveznosti pomembna presoja »stroškovne koristnosti« onesnaženega premoženja in torej presoja upravitelja, ali bo določeno premoženje odklonil ali prevzel okoljske stroške in ob tem unovčil vrednost premoženja (oziroma ali bo prenehal z obratovanjem naprave ali obrata ali nadaljeval z obratovanjem in s tem povezanimi stroški in koristmi). V primeru odklonitve premoženja se stroški okoljskih obveznosti krijejo iz javnih sredstev, državni organi pa lahko del teh stroškov skušajo dobiti povrnjene s poplačilom v izvršilnem postopku nad odklonjenim premoženjem, pri čemer ima terjatev države prednost pred ločitvenimi upniki.²⁵

V postopku finančnega prestrukturiranja znotraj insolvenčnega postopka ni mogoče prestrukturirati terjatev iz naslova okoljskih obveznosti in te obveznosti morajo biti poravnave v celoti pred poplačilom navadnih upnikov. To velja seveda samo v primeru, če se upravitelj konkretnemu premoženju ni odpovedal in tako premoženje pomeni stečajno maso oziroma premoženje, ki ga bo prevzel dolžnik, če bo finančno prestrukturiranje uspešno.²⁶

4. Ureditev v Republiki Sloveniji

V tem poglavju bom predstavil kratek pregled razvoja zakonodaje na presečišču prava varstva okolja in insolvenčnega prava, in sicer predvsem s pregledom in kratkim komentarjem zakonodaje. Takšen pregled je koristen, saj po mojem vedenju in poznavanju podobne literature v Sloveniji nimamo. Temeljna značilnost slovenske ureditve je v tem, da zakonodaja že tradicionalno obravnava omenjeno vprašanje, da pa so rešitve »grobe«, terminološko in nomotehnično pomanjkljive ter da posledično temeljna razmerja »išče« relativno redka sodna praksa, ki vsaj na prvi pogled ni najbolj enotna.

4.1. Zakonska ureditev

Že Zakon o varstvu okolja (ZVO)²⁷ iz leta 1993 je obravnaval vprašanje odgovornosti za okoljske obveznosti v primerih insolventnosti, saj je določal, da morajo postopki prisilne poravnave, stečaja ali likvidacije zajemati tudi ovrednotenje in določitev nosilca okoljskega bremena. Vendar ta določba ni bila podrobneje operacionalizirana.

²⁵ Prav tam, str. 34.

²⁶ Prav tam, str. 33.

²⁷ Uradni list RS, št. 32/93 in nasl.

Zakon o varstvu okolja iz leta 2004 (ZVO-1) je nadomestil prejšnji zakon in vključil več določb, ki so urejale izpolnjevanje obveznosti povzročitelja obremenitve okolja v primerih insolventnosti. V tretjem odstavku 9. člena je določal, da je povzročitelj obremenjevanja okolja odgovoren tudi v primeru likvidacije ali stečajja, medtem ko je 29. člen podrobneje urejal posebnosti ob prenehanju povzročitelja zaradi insolventnosti ali likvidacije. Po določbah ZVO-1 so odpadki, onesnažene premičnine in nepremičnine, ki jih ni bilo mogoče prodati ali razdeliti upnikom, postali last Republike Slovenije. Republika Slovenija je imela pravico do denarnih sredstev v višini ocenjenih stroškov predpisanega ravnanja, vendar so se ta sredstva kot terjatev poplačevala zgolj pred poplačilom družbenikov stečajnega dolžnika.²⁸

Iz zakonske ureditve ni bilo jasno, ali mora stečajni upravitelj, če v stečajni masi obstajajo sredstva za odstranitev odpadkov, izvesti sanacijo iz stečajne mase ali pa lahko odpadke zgolj prenese na državo in iz stečajne mase poplača upnike, država pa šele nato uveljavlja pravico do povračila stroškov.

To zakonodajno vrzel je leta 2008 zapolnil Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP),²⁹ ki vsebuje dve ključni določbi glede onesnaženih premičnin in nepremičnin, in sicer:

- a) Četrty odstavek 226. člena ZFPPIPP, da če je predmet posebne stečajne mase onesnažena premičnina ali nepremičnina, se stroški predpisanega ravnanja z odpadki, ki bremenijo stečajnega dolžnika po predpisih o varstvu okolja, štejejo za strošek posebne stečajne mase.
- b) Prva točka drugega odstavka 374. člena ZFPPIPP določa, da če upniki ali družbeniki ne privolijo v prevzem premoženja, ki ga ni mogoče unovčiti ali bi z njegovim unovčenjem nastali nesorazmerni stroški, se onesnažena nepremičnina ali odpadki, če stečajna masa ne zadošča za kritje stroškov ekološke sanacije, prenese na Republiko Slovenijo.

Ti določbi konkretizirata načelo subsidiarnega ukrepanja v primerih stečajja, saj določata odgovornost države za odpadke, če zaradi insolventnosti te odgovornosti ni mogoče naložiti povzročitelju. V povezavi teh določb z 11. členom ZVO-1 gre torej za ureditev, ki je do splošnega načela odgovornosti povzročitelja obremenitve iz 9. člena ZVO-1 v razmerju specialnosti, zato je treba v situacijah, ki jih ureja, uporabiti to ureditev, in ne splošne.

Določba iz 1. točke drugega odstavka 374. člena ZFPPIPP zapolnjuje pravno praznino iz ZVO-1, saj izrecno določa, da je onesnaženo premoženje mogoče prenesti na državo samo, če v stečajni masi ni dovolj premoženja za sanacijo.

²⁸ Zakonska dikcija: Stečajni senat iz razdelitvene mase s sklepom izloči in prenese na državo denarna sredstva v višini sodne cenitve iz prejšnjega odstavka pred poplačilom lastnikov povzročitelja obremenitve v stečaju.

²⁹ Uradni list RS, št. 126-6413/07 in nasl.

Leta 2002 je bil sprejet trenutno veljavni Zakon o varstvu okolja (ZVO-2).³⁰ Tudi ZVO-2 izhaja iz načela, da je povzročitelj odgovoren za obremenjevanje okolja tudi v primeru stečajja ali likvidacije.

Zakonodajalec je posebna pravila za primer stečajja določil v 65. členu ZVO-2. Osnovno pravilo določa, da se v primeru stečajja uporabljajo splošna pravila iz ZFPPIPP, razen če ZVO-2 določa drugače. Za postopke finančnega prestrukturiranja ter za likvidacijo ali prisilno likvidacijo pa zakon ne vsebuje posebnih določb.

Drugo splošno pravilo je, da mora upravitelj odločiti, ali bo nadaljeval z obratovanjem naprave ali obrata in izpolnjeval vse obveznosti iz takšnega poslovanja ali pa bo predlagal mirovanje ali dokončno prenehanje obratovanja (123. člen ZVO-2).³¹ Dokler upravitelj ne doseže mirovanja ali prenehanja obratovanja, mora izpolnjevati vse zaveze iz ZVO-2. Poleg tega zakon določa, da stroške predpisanega ravnanja z odpadki, nevarnimi snovmi in ukrepi za mirovanje ali prenehanje obratovanja oceni sodni cenilec.

V nadaljevanju predstavljam še druga dodana posebna pravila iz ZVO-2, ki odstopajo od splošne ureditve v ZFPPIPP.

Tretji odstavek 65. člena ZVO-2, ki določa, da če sredstva v stečajni masi ne zadoščajo za potrebne ukrepe mirovanja oziroma prenehanja obratovanja naprave ali obrata, sredstva založi Republika Slovenija.

³⁰ Uradni list RS, št. 44/22.

³¹ Stečajni upravitelj lahko v stečaju začasno preneha z obratovanjem naprave (123. člen) in mu v tem času mirujejo njegove pravice do obratovanja naprave ali njenega dela in obveznost monitoringa. Stečajni upravitelj lahko zahteva tudi dokončno prenehanje obratovanja naprave (125. člen ZVO-2). Ob zakonskih predpostavkah mora pripraviti oceno možnosti onesnaženja in predlog ukrepov za odstranitev, nadzor, obvladovanje ali zmanjševanje vsebnosti zadevnih nevarnih snovi v tleh ali podzemni vodi, tako da območje naprave ob upoštevanju sedanje ali s prostorskimi akti določene prihodnje namenske rabe ne pomeni pomembnega tveganja za zdravje ljudi ali okolje, ob upoštevanju pogojev iz okoljevarstvenega dovoljenja, vključno z opisanimi značilnostmi območja naprave. Ministrstvo preuči oceno ter izda odločbo o razgradnji naprave ter določi ukrepe, ki jih mora upravljavec izvesti za odstranitev, nadzor, obvladovanje ali zmanjševanje vsebnosti zadevnih nevarnih snovi v tleh ali podzemni vodi, tako da območje naprave ob upoštevanju njene obstoječe ali s prostorskimi akti določene prihodnje namenske rabe ne pomeni več znatnega tveganja za zdravje ljudi in bo doseženo predpisano stanje okolja, določi pa tudi rok za njihovo izvedbo. MOPE izda odločbo o prenehanju okoljevarstvenih dovoljenj samo, če ugotovi, da so izvedeni ukrepi, ki jih je naložilo. Zakon dodatno določa še pravila za prenehanje obrata, in sicer določa, da mora stečajni upravitelj o nameri dokončnega prenehanja obrata obvestiti MOPE in IRSO. Pisno obvestilo vsebuje podatke o izvedenih ukrepih varstva okolja zaradi razgradnje obrata, ki so v okoljevarstvenem dovoljenju določeni za primer dokončnega prenehanja obrata. IRSO na podlagi obvestila iz prejšnjega odstavka opravi inšpekcijski pregled obrata, o tem pripravi poročilo in ga v 30 dneh od prejema obvestila pošlje ministrstvu. Če pristojna inšpekcija ob inšpekcijskem pregledu ugotovi, da so ukrepi, določeni v okoljevarstvenem dovoljenju za primer dokončnega prenehanja obrata, izvršeni, ministrstvo izda odločbo o prenehanju okoljevarstvenega dovoljenja in o dokončnem prenehanju obrata.

Zakon določa, da mora upravitelj sanirati okoljsko škodo,³² ne glede na to, ali je bila dolžniku odločba o sanaciji izdana pred začetkom stečajnega ali po njem. Upravitelj mora sanacijo nadaljevati tudi, če je stečaj posledica stroškov sanacije okoljske škode. Če sredstva ne zadostujejo, jih založi Republika Slovenija.

ZVO-2 določa, da odpadki, nevarne snovi in onesnažene premičnine ter nepremičnine postanejo last Republike Slovenije, če jih ni mogoče prodati ali razdeliti upnikom. Pri tem zakon ne vsebuje pogoja, da v stečajni masi ni dovolj sredstev za sanacijo, kar odstopa od določb ZFPPIPP.

Novi lastnik naprave ali obrata, ki po nakupu ne namerava nadaljevati z obratovanjem, mora izpolniti zakonske obveznosti za prenehanje obratovanja.

V skladu z enajstim odstavkom 65. člena ZVO-2 sodišče iz razdelitvene mase izloči sredstva za izvedbo ukrepov mirovanja ali prenehanja obrata in za ocenjene stroške ravnanja z odpadki. Ta sredstva se poplačajo kot posebna terjatev, vendar šele po poplačilu prednostnih terjatev. Zakon določa, da ti stroški niso strošek postopka, ampak posebna terjatev, vendar ni jasno, ali zakonodajalec s pojmom razdelitvena masa cilja zgolj na splošno ali tudi na posebno razdelitveno maso. Zakon torej založena sredstva države za navedene stroške definira kot posebno terjatev, ki se poplača iz razdelitvene mase, po poplačilu prednostnih terjatev. Pri tem je iz besedila jasno, da stroški države niso strošek postopka, ampak terjatev. Ni pa čisto jasno, ali je zakonodajalec s terminom razdelitvena masa, ciljal zgolj na splošno razdelitveno maso ali tudi na posebne razdelitvene mase. Tudi tukaj bo verjetno treba počakati na sodno prakso, ki bo pojasnila, kakšno je razmerje med navedeno določbo ZVO-2 in določbo iz 1. točke drugega odstavka 374. člena ZFPPIPP. Določba 374. člena ZFPPIPP omogoča namreč prenos na Republiko Slovenijo samo, če v stečajni masi ni dovolj premoženja za ekološko sanacijo, v takšnem primeru pa si je težko predstavljati obstoj stečajne mase, iz katere bi se poplačevala Republika Slovenija, kot to predvidevajo določbe iz ZVO-2, hkrati pa ZVO-2 za prenos na Republiko Slovenijo ne predvideva »pomanjkanja« stečajne mase. V skladu z 226. členom ZFPPIPP je razdelitvena masa unovčeni del stečajne mase, namenjen za plačilo terjatev upnikov. Splošna razdelitvena masa je denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem splošne stečajne mase, zmanjšano za stroške stečajnega postopka, razen stroškov iz tretjega odstavka tega člena. Posebna razdelitvena masa je denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem posebne stečajne mase, zmanjšano za stroške v zvezi s tem unovčenjem. Posebna stečajna masa je premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, ali denarno dobroimetje, doseženo z unovčenjem tega premoženja.

³² Okoljska škoda je škoda, povzročena posebnim delom okolja. To so deli okolja, ki imajo koristno vlogo za drug del okolja ali javnost; to so vode in tla ter s predpisi o ohranjanju narave posebej določene mednarodno varovane in zavarovane prosto živeče rastlinske in živalske vrste (v nadaljnjem besedilu: zavarovana vrsta), njihovi habitati in habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju, ter naravne vrednote po predpisih o ohranjanju narave.

ZVO-2 določa solidarno odgovornost članov posloводства in nadzornega sveta za povrnitev stroškov Republike Slovenije, če ti stroški niso povrnjeni v skladu z enajstim odstavkom 65. člena. Odgovarjajo tudi tisti člani, ki so funkcijo opravljali v obdobju petih let pred začetkom stečajnega postopka.

4.2. Sodna praksa

Ob sistemskem pregledu sodne prakse z uporabo spletnega portala Tax-Fin-Lex je mogoče ugotoviti, da se sodna praksa nanaša na spore, v katerih se uporabljajo določila ZVO-1 in ZFPPIPP. Sporov, v katerih bi se uporabljala trenutna pravila iz ZVO-2, v zbirki še ni.

4.2.1. Koližija med ZVO-1 in ZFPPIPP

Upravno sodišče je v zadevi I U 1553/2015 z dne 31. 3. 2016 posredno obravnavalo razmerje med 29. členom ZVO-1 in določbo prve točke drugega odstavka 374. člena ZFPPIPP. ZVO-1 je namreč predvideval prenos premoženja na državo, če odpadkov ni mogoče prodati ali razdeliti upnikom, medtem ko ZFPPIPP določa še dodatni pogoj, da je to mogoče le, če v stečajni masi ni dovolj premoženja za ekološko sanacijo. Sodišče je pojasnilo, da gre za smiselno enaka določila. Zaradi narave konkretnega primera, ko v stečajni masi praktično ni bilo premoženja, se sodišče ni ukvarjalo z vprašanjem, kako razumeti pravila ZVO-1, ki ob jezikovni razlagi dopuščajo, da upravitelj prenese premoženje na državo brez izvedene ekološke sanacije. Po tej razlagi ima država pravico do povračila stroškov odstranitve odpadkov šele po poplačilu upnikov in pred poplačilom družbenikov.

O tem razmerju je odločalo tudi Višje sodišče v Ljubljani v zadevi Cst 81/2020 z dne 3. 3. 2020, v kateri je presoјalo, kako pravilno razumeti razmerje med določbami ZVO-1 in ZFPPIPP. Sodišče je odločilo, da imajo prednost pravila ZFPPIPP in da bi upravitelj lahko izvedel prenos odpadkov na državo šele, ko bi ugotovil, da v stečajni masi ni dovolj premoženja za ekološko sanacijo, kot to določa ZFPPIPP.

Razlogovanje sodišča je temeljilo na ugotovitvi, da večinska sodna praksa (primerjaj sklep VS RS III Ips 33/2016,³³ sklep VSL Cst 358/2014 in druge) izhaja iz stališča, da stroški predpisanega ravnanja z odpadki, ki bremenijo stečajnega dolžnika po predpisih o varstvu okolja, pomenijo stroške v zvezi z unovčenjem stečajne mase. Sodišče je dodatno pojasnilo, da ni razumnega razloga za razlikovanje med primeri, pri katerih obstaja posebna ali splošna

³³ V tej zadevi je sodišče ponovilo, da je strošek ekološke sanacije zastavljene nepremičnine strošek posebne stečajne mase. Dodajam, da je četrti odstavek 226. člena ZFPPIPP treba razumeti tako, da gre zgolj za stroške predpisanega ravnanja z odpadki, ki so na nepremičnini oziroma premičnini, ki je predmet posebne stečajne mase. Člen pa ne določa, da se iz te posebne mase krijejo stroški predpisanega ravnanja z odpadki ne glede na to, kje se odpadki dolžnika nanašajo. Zato je razlogovanje sodišča v zadevi Cst 81/2020 pomembno drugačno od te konkretne zadeve.

stečajna masa. ZFPPIPP v 4. točki četrtega odstavka 226. člena izrecno določa, da če je predmet posebne stečajne mase onesnažena premičnina ali nepremičnina, stroški predpisanega ravnanja z odpadki bremenijo to maso kot strošek postopka. Po smiselni uporabi te določbe ni razloga, da to ne bi veljalo tudi za splošno stečajno maso.

4.2.2. *Nadaljevanje inšpekcijskih postopkov in upravnih izvršb za odpravo kršitev iz naslova okoljskih obveznosti po začetku postopkov zaradi insolventnosti*

ZFPPIPP določa posebne posledice začetka insolvenčnega postopka za izvršilne postopke. Prvi odstavek 131. člena ZFPPIPP določa, da po začetku insolvenčnega postopka proti dolžniku ni dovoljeno izdati sklepa o izvršbi, prvi odstavek 132. člena ZFPPIPP pa določa, da se postopki izvršbe, ki so se začeli pred začetkom insolvenčnega postopka, z začetkom tega postopka prekinajo. Namen teh določb je zagotoviti hkratno in enakomerno poplačilo stečajnih upnikov iz stečajne mase (za postopek osebnega stečaja primerjaj prvi odstavek 382. člena ZFPPIPP). *A contrario*: če izvršilni postopek ne vpliva na obseg stečajne mase, to ne more biti razlog za prekinitev postopka.

Pomembno je torej vprašanje, kako sodna praksa opredeljuje vpliv upravno-izvršilnih postopkov na stečajno maso.

S tega stališča je zelo pomembna odločba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, ki je v postopku zoper črnograditelja odločilo, da stečajni postopek, ne glede na to, kdaj je bil začel, ni ovira za uvedbo ali dokončanje inšpekcijskega postopka zaradi nelegalne gradnje. Po mnenju Vrhovnega sodišča s tako inšpekcijsko odločbo naložena obveznost namreč v primeru neizpolnitve ni niti denarna niti nedenarna terjatev, ki bi jo bilo mogoče pretvoriti v denarno terjatev. Cilj takšnega postopka namreč ni prejeti poplačilo iz stečajne mase, ampak na zemljišču nezakonitega posega vzpostaviti zakonito stanje.³⁴

Navedeno stališče Vrhovnega sodišča o vprašanju, kaj je nedenarna terjatev, ki je ni mogoče pretvoriti v denarno terjatev, mi je težko razumljivo. Če bi pred stečajem izpeljali izvršbo s pomočjo drugega, bi se obveznost vzpostaviti prvotno stanje spremenila v denarno terjatev države zoper črnograditelja. Enako je pri stroških ravnanja z odpadki, tako terjatev je mogoče pretvoriti v denarno terjatev, odpadke lahko odpelje na stroške povzročitelja kdo drug. Zato

³⁴ Sodba VS RS X Ips 240/2012 z dne 11. 10. 2012. Dejansko stanje: opravljen je bil inšpekcijski nadzor v zvezi s črno gradnjo, črnograditelju je bila naložena odstranitev objekta; organ je kasneje določil dodatni rok za izvršitev, sicer bo odstranitev naredil inšpektorat (pooblaščen izvajalec). Zaradi neaktivnosti je organ izdal sklep o dovolitvi izvršbe po začetku osebnega stečaja. Iz sodbe: namen tega sklepa o dovolitvi izvršbe je namreč, »da se odstrani nezakonito zgrajen objekt in zemljišče vrne v stanje, kot je bilo pred nezakonitim ravnanjem inšpekcijskega zavezanca. Cilj, ki ga zasledujeta inšpekcijski ukrep in sklep o dovolitvi izvršbe, je torej v tem, da se vzpostavi zakonito stanje na zemljišču nezakonitega posega.«

težko razumem, zakaj Vrhovno sodišče meni, da gre za nedenarno terjatev, ki je ni mogoče spremeniti v denarno.³⁵

Zaradi navedenega stališča Vrhovnega sodišča, da je treba takšno izvršbo nadaljevati, je treba terjatev, ki je nastala pred začetkom postopka zaradi insolventnosti, v stečajnem postopku obravnavati kot strošek postopka. To pa seveda neposredno vpliva na zmanjšanje vrednosti stečajne mase in posledično neposredno vpliva na višino razdelitvene mase in slabše poplačilo vseh upnikov.

Če opisano dejansko stanje ni bilo neposredno povezano z vprašanji okoljskih obveznosti, pa je o nadaljevanju izvršbe za odstranitev odpadkov odločalo Upravno sodišče v dveh zadevah, in sicer v zadevi I U 465/2019-29 z dne 12. 1. 2021 in v zadevi II U 92/2019 z dne 10. 5. 2021.

Upravno sodišče je v zadevi I U 465/2019-29 z dne 12. 1. 2021 odločilo, da po začetku stečajnega postopka ni več mogoče izdati sklepa o izvršbi. V konkretni zadevi je Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor (IRSO) stečajnemu dolžniku naložil odstranitev zemeljskega izkopa. Dve leti po izdani odločbi se je zoper dolžnika začel stečajni postopek. IRSO je po začetku stečaja izdal sklep, s katerim je dolžniku naložil plačilo denarne kazni zaradi neizvršitve obveznosti in mu dodatno naložil izvršitev obveznosti.³⁶ Stečajni upravitelj se z odločbo ni strinjal, saj po njegovem mnenju z začetkom stečajnega postopka ni več mogoče nadaljevati izvršilnega postopka zoper stečajnega dolžnika. Sodišče je, kot že povedano, odločilo, da zaradi začetka stečajnega postopka zoper tožnika državni organ ni mogel več izdati sklepa o izvršbi. Sodišče je pri tem pojasnilo, da bo v konkretnem primeru zemljina bodisi prešla v last stečajnih upnikov, če bo prodana in razdeljena v stečajnem postopku, bodisi bo postala imetnik odpadkov Republika Slovenija. Gre za odraz načela subsidiarnega ukrepanja, saj odstranitev omenjene zemljine zaradi poteka stečajnega postopka ni več mogoče naložiti tožniku – povzročitelju obremenitve.

³⁵ Ali terminološko dosledneje: stečajni postopek med drugim vpliva (učinkuje) tudi na vsebino pravnih razmerij (medsebojnih pravic in obveznosti) med dolžnikom in drugimi osebami tako, da povzroči spremembo vsebine pravnih razmerij. Tako se v skladu z načelom aktualizacije in konverzije terjatev upnikov do stečajnega dolžnika z dnem začetka stečajnega postopka nad tožečo stranko vse nedenarne obveznosti stečajnega dolžnika pretvorile v denarne obveznosti po tržni vrednosti ob začetku stečajnega postopka (253. člen ZFPPIPP), vključno z obveznostjo dolžnika, da opravi izpolnitveno ravnanje v obliki izvedbe storitve zaradi izpolnitve nedenarne obveznosti. Navedena obveznost pa v celoti ustreza pravnemu pomenu nedenarne obveznosti iz 20. člena ZFPPIPP, ki se je z dnem začetka postopka »*ex lege*« pretvorila v denarno obveznost in jo je mogoče izraziti v denarnem znesku.

³⁶ Izpodbijani sklep je bil izdan na podlagi prvega odstavka 289. člena ter 290. in 298. člena ZUP. Slednji ureja izvršbo nedenarnih obveznosti s prisilitvijo in v prvem odstavku določa, da če je zavezanec dolžan kaj storiti, dopustiti ali kaj trpeti, pa ravna v nasprotju s to obveznostjo, ali če je predmet izvršbe kakšno zavezančevo dejanje, ki ga ne more namesto njega opraviti nihče drug, ali če narava izvršbe to terja, ali če izvršba po drugih osebah ni bila uspešna ali ni primerna, prisili organ, ki opravlja izvršbo, zavezanca k izpolnitvi obveznosti z denarno kaznijo.

V nasprotju s tem pa je Upravno sodišče zgolj nekaj mesecev kasneje v zadevi II U 92/2019 z dne 10. 5. 2021 odločilo, da odstranitev odpadkov ni klasična navadna terjatev, saj gre za terjatev, ki ne vpliva na obseg premoženja dolžnika, in da je posledično takšne terjatve treba obravnavati kot strošek postopka.

V konkretni zadevi je bilo dolžniku po določbah ZVO-1 leta 2013 naloženo, da mora odstraniti odpadke. Upravni organ je šele v letu 2016 izvedel odstranitev odpadkov na podlagi izvršbe po drugih osebah. Dva meseca pred opravljeno izvršbo je dolžnik začel postopek poenostavljene prisilne poravnave in terjatev države iz naslova izvršbe po drugi osebi vključil na seznam navadnih terjatev. Poenostavljena prisilna poravnava je bila sprejeta. Do leta 2020 je potekal upravni spor o dejanskih stroških izvršbe po drugi osebi. Upravni organ je zato šele v letu 2020 v izvršbi zahteval poplačilo celotnih stroškov izvršbe po drugi osebi.

Upravno sodišče v obrazložitvi pojasni, da gre za terjatev, ki ne vpliva na obseg premoženja tožeče stranke (primerjaj sklep VS RS II Ips 215/2011 z dne 23. 6. 2011), saj v omenjeni zadevi ne gre za obveznost tožeče stranke do njenih upnikov, ampak za njeno obveznost kot inšpekcijskega zavezanca za odstranitev odpadkov – izrabljenih gum. Izvršuje se torej sama obveznost odstranitve gum, taka obveznost pa ne more biti predmet poenostavljene prisilne poravnave, saj ne gre za vprašanje obsega premoženja dolžnika v postopku poenostavljene prisilne poravnave, ampak za inšpekcijski ukrep, izdan z namenom zagotovitve varstva okolja pred obremenjevanjem z odpadki. Po mnenju sodišča odstranitev odpadkov torej ne pomeni klasične navadne terjatve do splošne stečajne mase tožeče stranke.³⁷ Ker v izpodbijani odločbi ne gre za navadno terjatev v smislu določbe prvega odstavka 20. člena ZFPPIPP, je upravni organ ravnal pravilno, ko ni prekinil izvršilnega postopka v skladu s prvim odstavkom 132. člena ZFPPIPP. Sodišče torej zagovarja stališče, da gre za terjatev, ki ima naravo stroška postopka. V 3. točki drugega odstavka 131. člena ZFPPIPP pa je izrecno določeno, da se izvršba zoper insolventnega dolžnika lahko vodi za izterjavo sodne odločbe, izdane o zahtevku, katerega predmet je terjatev, ki se v stečajnem postopku plača kot strošek postopka, ali na

³⁷ Sodišče to dodatno pojasnjuje z razlago določbe o pretvorbi nadenarnih terjatev v denarne kot pravne posledice začetka postopka prisilne poravnave (161. člen ZFPPIPP) v povezavi z definicijo terjatve, opredeljene v 20. členu ZFPPIPP. Slednji določa, da je terjatev pravica upnika od dolžnika zahtevati, da opravi izpolnitveno ravnanje, katerega predmet je dajatev, storitev, opustitev ali dopustitev, kot nadenarna terjatev pa je opredeljena terjatev upnika od dolžnika zahtevati izpolnitev nadenarne dajatve za izvedbo storitve. Navedeno je treba dopolniti z razlago, da se za terjatev v smislu ZFPPIPP šteje le tista terjatev, ki neposredno vpliva na premoženje insolventnega dolžnika in s tem na obseg stečajne mase oziroma smiselno na premoženje dolžnika v postopku prisilne poravnave (tudi poenostavljene). Samo takšna nadenarna terjatev insolventnega dolžnika bi se v skladu s 161. členom ZFPPIPP z začetkom postopka prisilne poravnave pretvorila v denarno. Kot je obrazloženo, nadenarna obveznost, ki je bila tožniku naložena s sklepom o izvršbi 26. 2. 2013 (odstranitev 79.365,5 m³ gum iz šestih nepremičnin v k.o. ...), takšne narave nima, zato v obravnavani zadevi ne gre za terjatev v smislu določb ZFPPIPP, za katero bi potrjena prisilna poravnava učinkovala.

podlagi izvršilnih naslovov, izdanih v upravnem postopku, na podlagi katerih mora dolžnik poravnati obveznost, ki se v stečajnem postopku plača kot strošek postopka.

4.2.3. Okoljske obveznosti – strošek ali terjatev

Leta 2016 je Upravno sodišče v zadevi II U 154/2016 odločalo o tem, ali so stroški ocene predpisanega ravnanja z odpadki lahko stroški stečajnega postopka. V konkretni zadevi je bil zoper dolžnika najprej izdan sklep o dovolitvi izvršbe, s katerim mu je bilo naloženo, da odstrani zemeljski izkop (odpadki), dolžnik pa tega ni izpolnil. Po tej odločbi se je nad dolžnikom začel stečajni postopek. V stečaju je bil izdan sklep (po ZVO-1), s katerim je stečajnemu dolžniku naloženo plačilo zneska stroškov cenilca (za oceno stroškov sanacije). Sodišče je bilo pri presoji pred izzivom, saj je bila odločba o odstranitvi izdana pred začetkom postopka in bi posledično moralo v skladu s teorijo insolvenčnega prava iti za terjatev do stečajne mase in ne strošek. V konkretni zadevi se je sodišče potem oprlo na izrecno zakonsko določbo, da je v stečaju treba angažirati cenilca, in tako našlo podlago, da gre za obveznost, ki je nastala po začetku postopka in posledično pomeni stroške stečajnega postopka.

Upravno sodišče je naslednje leto v zadevi II U 97/2016-23 z 15. 11. 2017 sprejelo odločitev, da založitev kritja izvršilnih stroškov nadomestne izpolnitve ne more biti strošek stečajnega postopka, saj gre za obveznosti, ki so nastale pred začetkom stečajnega postopka, založitev zneska pa bi pomenila poseg v stečajno maso, hkrati pa ti stroški ne pomenijo izjeme po drugem odstavku 131. člena ZFPPIPP, saj založitev stroškov, kot je odrejena v izpodbijanem sklepu, ne pomeni stroškov stečajnega postopka po 355. členu ZFPPIPP.³⁸

5. Sklep

V prispevku obravnavani pravni izzivi na presečišču insolvenčnega prava in prava varstva okolja razkrivajo osnovne dileme navedene pravne ureditve kot posledice nasprotja med temeljnimi načeli teh dveh področij. Načelo »onesnaževalec naj plača« v praksi pogosto trči ob osnovna načela insolvenčnega prava, ki dajejo prednost maksimiranju poplačila upnikov in finančnemu prestrukturiranju prezadolženih družb. To postavlja vprašanja, kako zagotoviti enako obravnavo upnikov ob hkratnem varovanju javnih interesov trajnostnega razvoja.

³⁸ V konkretni zadevi je inšpektor izdal sklep o odstranitvi odpadkov (gum) in potem še dodaten sklep o naknadnem izpolnitvenem roku za odstranitev vseh odpadkov iz določenih nepremičnin. V novem inšpekcijskem nadzoru nekaj mesecev kasneje je inšpektor ugotovil, da odpadki še niso odstranjeni, zato je izdal Sklep o založitvi sredstev (sklep o upravni izvršbi, 297. člen ZUP), s katerim je bilo dolžniku s sklepom naloženo, da mora v osmih dneh založiti znesek potrebe za kritje izvršilnih stroškov v inšpekcijski zadevi. Tik pred izdajo tega sklepa se je nad dolžnikom začel stečaj. Dolžnik (upravitelj) je zato zoper sklep podal ugovor, da na podlagi 131. člena ZFPPIPP ni dovoljeno izdati sklepa o izvršbi po začetku stečajnega postopka.

Primerjalnopravni pregled ureditev v izbranih državah nakazuje, da je primerjalnopravna ureditev zelo različna in da se opira predvsem na sodno prakso. Izdelanih normativnih rešitev primerjane države ne ponujajo, ampak kvečjemu dodatno kažejo na potrebo po širšem sistemskem zakonodajnem pristopu, ki omogoča usklajevanje insolvenčnih ciljev z varstvom okolja.

Tudi slovenska zakonodaja je na tem področju pomanjkljiva in nedosledna, kar povzroča negotovost pri obravnavi okoljskih obveznosti insolventnih subjektov. Analiza obstoječega pravnega okvira in sodne prakse kaže, da aktualna ureditev ne zagotavlja ustrezne integracije okoljskih zahtev v insolvenčne postopke oziroma nakazuje predvsem izzive, s katerimi se ukvarja redka in hkrati neenotna sodna praksa.

Ker je bil osnovni namen tega članka, da predstavim izzive tega področja in hkrati s tem morda spodbudim druge avtorje, da se lotijo posameznih poudarjenih tem, v samem sklepu članka ne ponujam konkretnih rešitev in nasvetov, ampak bolj poziv, da se tudi tej tematiki posveti dodatna pozornost.

Literatura

- AHRENS, Martin. *Kollision von Insolvenzrecht und Öffentlichem Recht*. Annales U. Sci. Budapestensis Rolando Eotvos, 2020.
- CEPEC, Jaka. *Anatomija korporacijskega insolvenčnega prava: Primerjalno-pravna in pravnoekonomska analiza temeljev korporacijskega insolvenčnega prava*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, 2016.
- CORDATO, Roy E., Ph.D. *The Polluter Pays Principle: A Proper Guide for Environmental Policy*. Institute for Research on the Economics of Taxation, Studies in Social Cost, Regulation, and the Environment: No. 6.
- EHMKE, David, VACCARI, Eugenio. Environmental Liabilities in Insolvency. V: Vaccari, E., in Ghio, E. (ur.), *The Perpetual Renewal of European Insolvency Law*. INSOL Europe, 2024, str. 29.
- GELBER, V. Lawrence, KIM, Stephanie. The Intersection of Environmental and Bankruptcy Laws. V: *Environmental Issues in Business Transactions*. American Bar Association, 2011, <<https://www.srz.com/a/web/68661/Environmental-Issues-in-Business-Transactions-The-Intersection-o.pdf>> (11. 11. 2024).
- INSOL International. *Environmental Claims and Liabilities in Insolvency and Restructuring*, 2024, <<https://www.insol.org/>> (11. 11. 2024).
- KEAY, Andrewa, DE PREZ, Paula. Insolvency and Environmental Principles: A Case Study in a Conflict of Public Interests. *Environmental Law Review*, 2001, Volume 3, Issue 2.
- ZWEIGERT, Konrad, KÖTZ, Hein. *Introduction to Comparative Law*. Prevedel Tony Weir, 3. izdaja. Clarendon Press, 1998.